

X INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE **SCIENCE AND TECHNOLOGIES**

ResearchGate Google Scholar НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА **LIBRARY.RU** **ICI** WORLD of JOURNALS

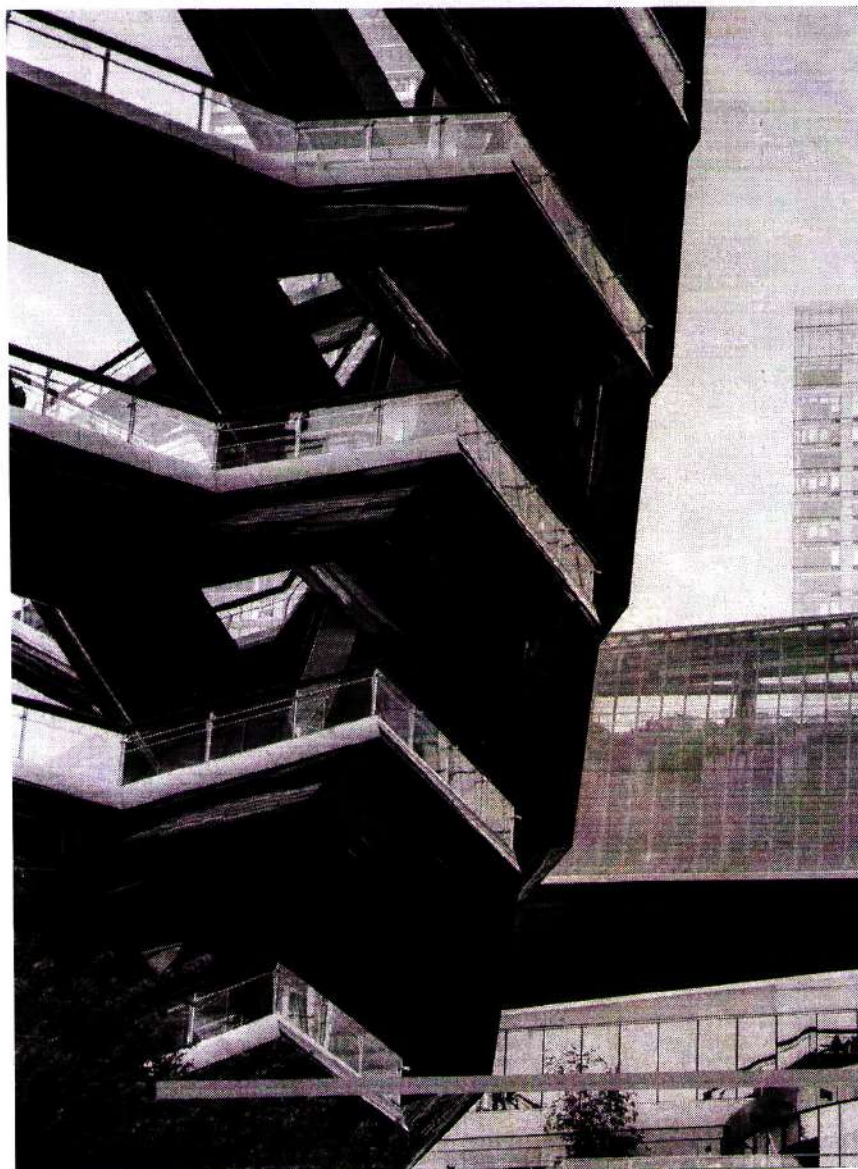

DOAJ

DIRECTORY OF
OPEN ACCESS JOURNALS

ACCESS

lrc-els.com

26 MARCH 2024
ALMATY, KAZAKHSTAN

Impact Factor: **SJIF 2021 - 5.81**
2022 – 5.938

X International Scientific and practical conference **“SCIENCE and TECHNOLOGIES”**

УДК 37.0
ББК 74.00
С 14

Main editor: G. Shulenbaev

Editorial colleague:

B. Kuspanova
Sh Abyhanova

International editorial board:

R. Stepanov (Russia)
T. Khushruz (Uzbekistan)
A. Azizbek (Uzbekistan)
F. Doflat (Azerbaijan)

С 14

X Международная научно-практическая конференция «НАУКА и ТЕХНОЛОГИИ»
[МЕДИЦИНСКИЕ НАУКИ] /сост.: Б.Куспанова и.т.д – г.Алматы, Казахстан, 2024 – 86 стр.

ISBN 978-601-332-668-9

X International scientific-practical conference «SCIENCE and TECHNOLOGIES», includes reports of scientists, students, undergraduates and school teachers from different countries (Kazakhstan, Tajikistan, Azerbaijan, Russia, Uzbekistan, China, Turkey, Belarus, Kyrgyzstan, Moldova, Turkmenistan, Georgia, Bulgaria, Mongolia). The materials of the collection will be of interest to researchers, teachers, teachers of secondary schools, colleges, undergraduates, students of educational and scientific institutions.

X Международная научно-практическая конференция «НАУКА и ТЕХНОЛОГИИ», включают доклады ученых, студентов, магистрантов и учителей школ из разных стран (Казахстан, Таджикистан, Азербайджан, Россия, Узбекистан, Китай, Турция, Беларусь, Кыргызстан, Молдавия, Туркменистан, Грузия, Болгария, Монголия). Материалы сборника будут интересны научным сотрудникам, преподавателям, учителям средних школ, колледжей, магистрантам, студентам учебных и научных учреждений.

УДК 37.0
ББК 74.00

ISBN 978-601-332-668-9

DOI 10.24412/2709-1201-2024-2-13-16

ҚАЗІРГІ МЕКТЕП МЕДИЦИНАСЫНДАҒЫ БАЛАЛАР МЕН ЖАСӨСПІРІМДЕРДІҢ ГИГИЕНАСЫ

РАФИКОВ БОБИР СО-15-23 тобының интерні

Ғылыми жетекшісі- УТЕПОВА АЗИЗА ЯХУДАЕВНА

Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Шымкент

Түйіндеме

Балалар мен жасөспірімдер гигиенасы-гигиена салаларының бірі. Ол сәби кезінен бастап 17-18 жасқа дейінгі балалар мен жасөспірімдердің денсаулығын қорғаумен және нығайтумен айналысады. Балалар мен жасөспірімдер гигиенасының міндеті-өмір сүру жағдайлары, мектептегі білім және еңбек өсіп келе жатқан ағзаның өсуі мен денсаулығына қалай әсер ететінін зерттеу, сондықтан сау өсуге ықпал ететін гигиеналық шараларды әзірлеу және жас ұрпақты жан-жақты дамыту. Оның ұсыныстары әр балаға жеке немесе белгілі бір балалар тобына қатысты болуы мүмкін.

Балалар мен жасөспірімдер гигиенасы қоршаған орта факторларының баланың ағзасына, оның жұмысына, біліміне әсерін зерттейді және жас ұрпақтың үйлесімді және физикалық және рухани жетілген дамуы үшін қажетті шараларды әзірлейді. Өскелең ұрпақтың денсаулығын сақтау және нығайту мәселелерін шешуге балалар мен жасөспірімдердің гигиенасы елеулі үлес қосады. Алайда оның жетістіктерін денсаулық сақтау, санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау және білім беру сияқты секторлар толық пайдаланбайды. Зерттеудің мақсаты: мектеп Денсаулық сақтау жүйесіндегі балалар мен жасөспірімдер гигиенасының орнын негіздеу.

Кілтті сөздер: балалар мен жасөспірімдердің гигиенасы, оқыту

Кіріспе: Жеке гигиенаны сақтау баланың денсаулығы үшін және көптеген аурулардың алдын алу үшін өте маңызды. Кішкентай кезінде балалар әртүрлі бактериялар мен вирустардың тасымалдаушыларымен жиі байланыста болады. Жеке гигиена ережелерін сақтай отырып, бала вирустық және бактериялық инфекцияларды, тері ауруларын және басқа ауруларды жұқтыру мүмкіндігін азайтады. Жеке гигиена ережелері баланың жақсы әдеттерін қалыптастыруда да маңызды рөл атқарады. Егер ата-ана баланы ерте жастан бастап гигиена ережелерін сақтауға үйретсе, онда бұл әдет балада және ересек жаста қалады. Сонымен қатар, егер бала өзін-өзі бақыламаса, онда ол басқаларды итеріп жіберуі мүмкін, бұл өз кезегінде оның өзін-өзі бағалауы мен психикалық денсаулығына әсер етуі мүмкін. Бұл жағымсыз иістің пайда болуы, лас тырнақтар, ұқыпсыз шаштар туралы. Балалардың білім беру қызметі денсаулыққа ықтимал қауіпті болып табылады және білім алушылардың денсаулығына қауіп төндіретін елеулі санымен сипатталады [1].

Бұл тәуекелдердің едәуір бөлігі қазіргі гигиеналық ережелерге сәйкес келмейтін оқыту жағдайларына байланысты [2]. Балалардағы морфофункционалды бұзылулардың дамуында оқыту технологиялары, режимдері мен әдістері, әсіресе гиперинформатизация қоғамында бірдей маңызды. Жалпы білім беру ұйымдарында білім алушылардың санитарлық-эпидемиологиялық әл-ауқатын бағалау мен басқарудың барабар технологияларының болмауы да проблема болып табылады [3]. Балалар мен жасөспірімдердің гигиенасы денсаулық сақтаудың ғылыми, практикалық саласы ретінде өскелең ұрпақтың денсаулығын нығайтуға бағытталған профилактикалық іс-шараларды негіздеуге және жүзеге асыруға арналған. Ол табиғи және әлеуметтік факторлардың әсерін зерттейді, олардың өсіп келе жатқан ағзаға әсерін бағалайды және болжайды; гигиеналық нормативтер мен санитарлық-эпидемияға қарсы талаптар мен ережелерді әзірлейді; балалар мен жасөспірімдер мекемелерінің санитарлық жағдайын бақылайды; балалар мен жасөспірімдердің аурушандығын төмендетуге,

функционалдық мүмкіндіктерін жетілдіруге және үйлесімді дамуына бағытталған сауықтыру іс-шараларын негіздейді[4].

Балалар мен жасөспірімдер халықтың ерекше контингентін құрайды; олар ересектердің кәсіби және қоғамдық өміріне сәйкес келмейтін тәрбие мен оқытудың ерекше жағдайларында. Балалар мен жасөспірімдер ұжымдарының дәрігерлері ұзақ уақыт бойы қоршаған орта жағдайында болған пациенттерінің денсаулық жағдайын бақылайды.

Балалар мен жасөспірімдердің гигиенасы медицинаның жас профилактикалық бағыты болып табылады. Алайда, оның шығу тегі алыс өткенде, халықтық ескерту медицинасының ішектерінде, оның балаларды гигиеналық тәрбиелеу бойынша кенестерінде[5]. Ол кезде аурудың себептері белгісіз, емдеу жүргізілмеген немесе тиімділігі аз болған. Сондықтан медициналық ой ең алдымен балалар мен жасөспірімдердің денсаулығын сақтау бойынша жалпы ұсыныстарды әзірлеуге бағытталған. Адамзаттың ғасырлар бойғы тәжірибесі денсаулықты жоғалтудың негізгі себептерін анықтауға және негізгі гигиеналық талаптарды қалыптастыруға мүмкіндік берді, бірақ бұл әртүрлі білім ғылыми негізделген емес[6].

Өскелең ұрпақтың денсаулық жағдайы-қоғам мен мемлекет әл-ауқатының маңызды көрсеткіші. Елдегі әл-ауқат пен тұрақтылық деңгейі балалар мен жасөспірімдердің денсаулығына, олардың өсуі мен дамуы қалай қамтамасыз етілетініне байланысты болады. Балалардың денсаулығының нашарлауы, оның ішінде кәмелетке толғанға дейінгі жасөспірімдік кезең, болашақта еңбек ресурстарының сапасына, болашақ ұрпақтың көбеюіне үнемі әсер етеді. Бұл пәннің негізгі міндеттері бала мен жасөспірімнің функционалдық және физикалық мүмкіндіктерінің қоршаған ортаның нақты жағдайларына сәйкестігін зерттеу болып табылады, сондай-ақ денеге әртүрлі факторлардың әсер ету сипаты мен қарқындылығын анықтау[7]. Балалар популяциясының өсуі мен даму заңдылықтары балалар мен жасөспірімдердің тіршілік ету ортасының факторларын гигиеналық нормалаудың негізі болып табылады.

Нормалаудың теориялық принциптері келесідей:

* Қоршаған ортаның кез - келген факторының әсер ету мүмкіндігінің (нормасының) міндетті шарты-өсіп келе жатқан ағзаның осы әсерге функционалды дайындығы (жетілуі) - нормалардың ерекшелігі.

* Балалар мен жасөспірімдердің гигиенасындағы нормалар тұрақты емес, олар әртүрлі жас кезеңдерінде өзгереді және нормалардың өзгеруі

әр түрлі факторлар үшін бір мезгілде болуы керек - нормалардың тұрақсыздығы (өзгергіштігі).

* Гигиеналық нормалаудың міндеті - денсаулықты сақтау және нығайту ғана емес, сонымен қатар балалар мен жасөспірімдердің қолайлы дамуының қажетті алғышарттарын қамтамасыз ету-нормалардың даму, жаттығу бағыты.

* Өсіп келе жатқан ағзаның жынысы мен денсаулық жағдайын ескере отырып, бірдей факторды әртүрлі деңгейде реттеуге болады - гигиеналық нормаларды саралау.

Қазіргі уақытта балалар мен жасөспірімдер гигиенасының өзекті мәселелері бала кезінен созылмалы патологиясы бар, "мектеп аурулары" бар мүгедектер санының өсуі болып қала береді, олар оқушылар арасында кең таралған және жиілігі кіші сыныптардан үлкендерге дейін (миопия, позаның бұзылуы, неврастения, анемия және т.б.) табиғи түрде артады[8].

Ғылыми-техникалық прогресс жағдайында адам ағзасына кәсіби дайындық пен физикалық дамуға қатысты жоғары талаптар қойылады. Бұл балалар мен жасөспірімдерге толығымен қатысты.

Осылайша, балалар мен жасөспірімдердің гигиенасы маңызды мәселелерді шешеді. Өскелең ұрпақтың денсаулығы мен физикалық дамуы зерттеледі, балалар мен жалпы білім беру мекемелеріндегі тәрбие-білім беру және оқу-өндірістік жұмыстардың гигиеналық негіздері, Дене тәрбиесінің гигиеналық регламенттері, балалар, мектеп және емдеу мекемелерін жоспарлау, салу және жабдықтау принциптері, балалар мен жасөспірімдерді тамақтандыруды ұйымдастыру әзірленеді[9,10].

Балалар мен жасөспірімдердің гигиеналық зерттеулерінің негізгі бөлімдері:

- * балалар мен жасөспірімдердің денсаулығы мен физикалық дамуын бағалау;
- * өсіп келе жатқан ағзаның жалпы өсу заңдылықтары мен морфологиялық ерекшеліктері;
- * балалар мен жасөспірімдердің оқу-тәрбие процесінің гигиеналық негіздері;
- * балалар мекемелерінің орналасуына, жабдықтарына және күтіміне қойылатын гигиеналық талаптар

Еуропалық ұйымдарда балаларға медициналық көмекті ұйымдастырудың отандық тәжірибесі мен тәжірибесін талдау мектептегі медициналық қызметтің негізгі түрлерін тұжырымдауға мүмкіндік береді:

1. Шұғыл және шұғыл түрде медициналық көмек көрсету
2. Білім беру ұйымдарында білім алушыларды вакцинациялау жұмыстарын ұйымдастыру және жүргізу.
3. Созылмалы инфекциялық емес аурулардың қауіп факторларын анықтау және бақылау (темекі шегу, жоғары қан қысымы, дұрыс тамақтанбау, алкогольді тұтыну, физикалық белсенділіктің төмендігі, артық салмақ және семіздік).
4. Физикалық даму, көру, есту, қалып, аяқ пен жалпақ аяқтың тегістелуін ерте анықтау мақсатында диагностиканы ұйымдастыру және жыл сайынғы скрининг жүргізу.
5. Невротикалық және мінез-құлық бұзылыстарының скринингтік диагностикасын ұйымдастыру және жыл сайын жүргізу.
6. Білім алушыларда артериялық гипертензияның скрининг-диагностикасын ұйымдастыру және жыл сайын жүргізу.
7. Білім алушыларға жыл сайынғы профилактикалық медициналық тексерулер жүргізуді ұйымдастыру. Профилактикалық медициналық тексерулердің нәтижелері бойынша алынған деректерді EMIAS көмегімен талдау және аурудың алдын алуды ұйымдастыру-білім алушыларды сауықтыру және сауықтыру.
8. Тәрбие мен оқытуды ұйымдастыру және жағдайларының гигиеналық диагностикасы (микроклимат, жарықтандыру, жиһаздың білім алушылардың өсуіне сәйкестігі, сабақ кестесі және сабақтан тыс жұмыстар); тамақтандыруды, дене тәрбиесін, еңбекке оқытуды ұйымдастыруды гигиеналық бағалау.
9. Білім беру ұйымдарында инфекциялық және паразиттік аурулардың таралуының алдын алу бойынша эпидемияға қарсы және алдын алу іс-шараларын жүргізу лар.
10. Білім алушылар мен олардың ата-аналарын- олардың денсаулығына қауіп төндіреді, салауатты өмір салтын ұстануға ынталандыруды қалыптастыру.

Қорытынды: Дәрігердің балалар мен жасөспірімдер гигиенасы жөніндегі практикалық қызметі білім беру ұйымдарында білім алушыларды медициналық қамтамасыз етудің және еліміздің балалар халқының санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығының маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Медициналық-профилактикалық факультеттердің студенттерін даярлау балалар мен жасөспірімдер гигиенасы жөніндегі дәрігердің балаларға арналған медициналық ұйымдардағы жұмысының ерекшелігін және олардың білім беру ұйымдарындағы практикалық қызметінің заманауи технологияларын ескере отырып жүргізілуі тиіс.

Сонымен бірге мектепке дейінгі және жалпы білім беретін мекемелердегі оқыту мен тәрбиелеу шарттары Балалардың денсаулығы үшін үлкен маңызға ие, өйткені олардың абаттандырылуы мен санитарлық жағдайына көбінесе күн тәртібі, қозғалыс белсенділігі, тамақтануды, оқу сабақтары мен демалысты ұйымдастыру, жан-жақты дене тәрбиесі және балаларды қатайту байланысты

КОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Кучма В. Р. и др. Гигиена детей и подростков в современной школьной медицине //Гигиена и санитария. – 2017. – Т. 96. – №. 11. – С. 1024-1028. Назарова, Е. Н. салауатты өмір салтының негіздері / Е. Н. Назарова, Ю. Д. Жилов. - М.: Академия, 2013. –45 б.
2. Полтавцева, Н. В. мектеп жасына дейінгі балаларды салауатты өмір салтымен таныстыру / Н. В. Полтавцева. - М. :Сфера, 2012. - 90 б.
3. Кучма В. Р. и др. Гигиена детей и подростков в современной школьной медицине //Гигиена и санитария. – 2017. – Т. 96. – №. 11. – С. 1024-1028.
4. Кучма В. Р., Сухарев А. Г. Врач по гигиене детей и подростков-новое действующее лицо школьного здравоохранения //Вопросы школьной и университетской медицины и здоровья. – 2012. – №. 2. – С. 4-7.
5. Кучма В. Р., Сухарев А. Г. Гигиена детей и подростков как раздел профилактической медицины //Гигиена и санитария. – 2015. – Т. 94. – №. 6. – С. 66-70.
6. Кучма В. Р. Роль гигиенической науки в профилактике болезней и состояний детей, обусловленных обучением и воспитанием //Вопросы школьной и университетской медицины и здоровья. – 2015. – Т. 3. – С. 4-9.
7. Кучма В. Р. Гигиена детей и подростков: популяционное и персонализированное обеспечение санитарно-эпидемиологического благополучия детского населения в современных условиях //Гигиена и санитария. – 2019. – Т. 98. – №. 1. – С. 61-67.
8. Кучма В. Р., Степанова М. И. Новые стандарты школьного образования с позиции гигиены детей и подростков //Вестник Российской академии медицинских наук. – 2009. – №. 5. – С. 27-29.
9. Сухарев А. Г. Состояние здоровья школьников и факторы его формирующие //Гигиена и санитария. – 1982. – №. 5. – С. 72-74.
10. Рахманов Р. С., Генрих К. Р. О мерах по совершенствованию медицинской помощи подросткам //Гигиена и санитария. – 1999. – №. 1. – С. 73-75.

СОДЕРЖАНИЕ CONTENT

МЕДИЦИНСКИЕ НАУКИ MEDICAL SCIENCES

АЛИЕВА МУНИРА УЛУГБЕКОВНА, НАДЖМУТДИНОВА НОЗИМА ШАМСУТДИНОВНА [ТАШКЕНТ, УЗБЕКИСТАН] СПЕКТРАЛЬНЫЙ АКУСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ГОЛОСА У ДЕТЕЙ С ДИСФОНИЕЙ.....	3
А.ОРЫНОВА [ОРАЛ, КАЗАҚСТАН] ӨНІРЛЕРДІҢ ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ ҰЙЫМДАРЫНЫҢ АУМАҚТЫҚ ЖЕЛІСІН ДАМУДЫ ЗЕРТТЕУДІҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ.....	5
Н.Ж. ТУЛЕГЕНОВА, Е.С.САЛДАРБЕК, О.А. ЕРМОЛАЕВА [ТҮРКІСТАН, КАЗАҚСТАН] ОСТЕОАРТРИТ: ЗАМАНАУИ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	8
РАФИКОВ БОБИР, УТЕПОВА АЗИЗА ЯХУДАЕВНА [ШЫМКЕНТ, КАЗАҚСТАН] ҚАЗІРГІ МЕКТЕП МЕДИЦИНАСЫНДАҒЫ БАЛАЛАР МЕН ЖАСӨСПІРІМДЕРДІҢ ГИГИЕНАСЫ.....	13
ДОЦЕНКО ЭДУАРД АНАТОЛЬЕВИЧ, РЕПИНА ЮЛИЯ ВИКТОРОВНА, ПРИМАК СЕРГЕЙ ВЛАДИМИРОВИЧ, ШОЛКОВА МАРИЯ ВЛАДИМИРОВНА [МИНСК, БЕЛАРУСЬ] КЛИНИКО- ЛАБОРАТОРНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА «КОВИДНЫХ ВОЛН» В БЕЛАРУСИ.....	17
ХОЛБЕКІЕН МИРЗОХАМДАМ ЁРБЕК, АЮБОВА ДАВЛАТМО ШОКИРОВНА, ИСРОИЛОВ РАДЖАБАЛИ СИРОДЖИДИНОВИЧ, ШОКУРБОНОВА МУАТТАРА ШАРИФХОНОВНА, ГАФУРОВ МИРЗОКАЛОН УСТОЕВИЧ [ДУШАНБЕ, ТАДЖИКИСТАН] СРАВНИТЕЛЬНАЯ ОЦЕНКА ФИЗИЧЕСКОГО СПОСОБНОСТЬ СЕЛЬСКИХ И ГОРОДСКИХ СТУДЕНТОВ ПЕРВОГО КУРСА.....	21
АЛИЕВА МУНИРА УЛУГБЕКОВНА, НАДЖМУТДИНОВА НОЗИМА ШАМСУТДИНОВНА, АБДУКАЮМОВ АБДУМАННАП АБДУМАЖИДОВИЧ, ИНОЯТОВА ФЛОРА ИЛЬЯСОВНА [ТАШКЕНТ, УЗБЕКИСТАН] ОСОБЕННОСТИ ГОЛОСА У ДЕТЕЙ ПОСЛЕ ОПЕРАЦИЙ НА ГОРТАНИ.....	26
САЯКОВА ГАЛИЯ МЫРЗАГАЛИЕВНА, АЙТБАЕВА НАЗЕРКЕ ЕЛДОСОВНА [АЛМАТЫ, КАЗАХСТАН] ОБЗОР ДАННЫХ ПО ИСПОЛЬЗОВАНИЮ ОТЕЧЕСТВЕННОГО РАСТИТЕЛЬНОГО СЫРЬЯ- БЕРЕЗЫ ПОВИСЛОЙ (BETULA PENDULA).....	36
ТУСМАТОВ ШОХЗОД МАЪМУРОВИЧ, РАХИМОВ ДИЛШОД АБДУФАТТОВЕВИЧ, АБДУЛЛОХАДЖАЕВА ГАНДЖИНА АБДУАЗАЛОНОВА, МАМУРЗОДА БЕКЗОД МАМУР [ТАДЖИКИСТАН] КЛИНИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРЕПАРАТА СЕКСТАФАГА В ТЕРАПИИ ВНУТРИБОЛЬНИЧНОЙ ИНФЕКЦИИ МОЧЕВЫВОДЯЩИХ ПУТЕЙ.....	46
САФАРЗОДА НУРИДИНДЖОНИ АБДУЛВОХИД, САНГИНОВ ДЖУМАБОЙ РАХМАТОВИЧ, АХМАДЗОДА САИДИЛХОМ МУХТОРОВИЧ, ДИЛШОДОВ СУХРОБ АХМЕДОВИЧ, ДИЛШОДОВ САЁХИДДИН МУХИДИНОВИЧ [ДУШАНБЕ, ТАДЖИКИСТАН] ГЕПАТОЦЕЛЛЮЛЯРНАЯ КАРЦИНОМА: ЭПИДЕМИОЛОГИЯ, ДИАГНОСТИКА, СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ ЛЕЧЕНИЯ.....	51
АВАНЕСОВ АНАТОЛИЙ МИХАЙЛОВИЧ, ГВОЗДИКОВА ЕВГЕНИЯ НИКОЛАЕВНА, СИМИОНИДИ ЕФИМИЯ КОНСТАНТИНОВНА [МОСКВА, РОССИЯ] ВЛИЯНИЕ БАКТЕРИОФАГОВ НА МИКРОБИОМ ПОЛОСТИ РТА: РОЛЬ ВОССТАНОВЛЕНИЯ БАЛАНСА.....	65